

Uzasadnienie Rady: Stanowisko Rady (UE) nr 3/2022 w pierwszym czytaniu w sprawie przyjęcia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie poprawy równowagi płci wśród dyrektorów spółek giełdowych oraz powiązanych środków

(2022/C 433/05)

I. WPROWADZENIE

1. W dniu 14 listopada 2012 r. Komisja Europejska przedłożyła wyżej wymieniony wniosek Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
2. Wniosek miał na celu rozwiązanie poważnego problemu, jakim jest niedostateczna reprezentacja kobiet w organach spółek giełdowych.
3. Podczas 7. kadencji Parlament Europejski wyznaczył Komisję Prawną (JURI) oraz Komisję Praw Kobiet i Równouprawnienia (FEMM) jako komisje wspólnie właściwe dla tego wniosku ustawodawczego. Komisja JURI wyznaczyła Evelyn Regner (SD, AT), a komisja FEMM – Rodi Kratsa-Tsagaropoulou (PPE, EL) jako współsprawozdawczynie i w dniu 14 października 2013 r. sprawozdanie zostało poddane pod głosowanie. W dniu 20 listopada 2013 r. Parlament Europejski przyjął swoje stanowisko w pierwszym czytaniu, zawierające 66 poprawek ⁽¹⁾.
4. Podczas 9. kadencji Parlamentu Europejskiego komisje JURI i FEMM wyznaczyły, odpowiednio, Larę Wolters (SD, NL) i Evelyn Regner (SD, AT) jako współsprawozdawczynie i po tym, jak w dniu 16 marca 2022 r. Rada wypracowała podejście ogólne w sprawie wniosku, wspólnie podjęto decyzję o rozpoczęciu negocjacji międzyinstytucjonalnych w oparciu o stanowisko Parlamentu w pierwszym czytaniu.
5. W dniu 1 lutego 2013 r. działająca w Radzie Grupa Robocza do Spraw Społecznych analizowała wniosek po raz pierwszy. Na tym i na kolejnych posiedzeniach (18 lutego 2013 r. i 25 marca 2013 r.) grupa robocza analizowała również ocenę skutków.
6. Sprawozdania z postępu prac zostały przedłożone Radzie EPSCO w dniach 20 czerwca 2013 r., 9 grudnia 2013 r., 19 czerwca 2014 r., 11 grudnia 2014 i 18 czerwca 2015 r. W dniu 7 grudnia 2015 r. Rada EPSCO analizowała kompromisowy tekst przedstawiony przez prezydencję, ale nie udało się uzyskać większości kwalifikowanej. Kolejne sprawozdanie z postępu prac przedstawiono Radzie EPSCO w dniu 15 czerwca 2017 r. W następstwie dalszych prac na różnych szczeblach Rada wypracowała w dniu 14 marca 2022 r. podejście ogólne ⁽²⁾.
7. Następnie między marcem a czerwcem 2022 r. prowadzone były negocjacje między Parlamentem Europejskim, Radą i, jako instytucją wspomagającą, Komisją w celu osiągnięcia porozumienia w sprawie wniosku. W dniu 7 czerwca 2022 r. negocjatorzy wstępnie uzgodnili tekst kompromisowy, który został następnie przeanalizowany i zatwierdzony przez Komitet Stałych Przedstawicieli w dniu 15 czerwca 2022 r. ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Dok. P7_TA(2013)0488.

⁽²⁾ Dok. 6468/22 + ADD 1.

⁽³⁾ Dok. 9880/22 + ADD 1.

8. Podczas prac Rada uwzględniła też opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 13 lutego 2013 r. oraz opinię Komitetu Regionów z dnia 30 maja 2013 r.
9. Biorąc pod uwagę wstępne porozumienie między współprawodawcami i po weryfikacji prawno-językowej, oczekuje się, że w październiku 2022 r. Rada przyjmie swoje stanowisko w pierwszym czytaniu w sprawie wniosku.

II. CEL

10. We wniosku Komisji ustanowiono cel ilościowy na poziomie 40 % w zakresie odsetka niedostatecznie reprezentowanej płci w organach spółek giełdowych oraz zobligowano spółki do działań prowadzących do realizacji tego celu m. in. przez wprowadzenie zasad proceduralnych dotyczących selekcji i powoływania niewykonawczych członków organów spółki.

III. ANALIZA STANOWISKA RADY W PIERWSZYM CZYTANIU

A. Uwagi ogólne

11. Opierając się na wniosku Komisji, Parlament i Rada prowadziły negocjacje w celu osiągnięcia porozumienia na etapie przyjmowania przez Radę stanowiska w pierwszym czytaniu (wcześnie porozumienie w drugim czytaniu). Tekst projektu stanowiska Rady w pełni odzwierciedla kompromis osiągnięty między współprawodawcami.
12. Stanowisko Parlamentu w pierwszym czytaniu w dużej mierze potwierdziło podejście przyjęte przez Komisję w jej wniosku, w którym przedstawiono minimalny standard sprawiedliwych i przejrzystych procedur selekcji w celu poprawy równowagi płci w organach spółek, ale nie ustanowiono wiążących wartości procentowych. Podejście ogólne Rady, które zostało uzgodnione ponad dziewięć lat po stanowisku Parlamentu w pierwszym czytaniu, również potwierdziło to podejście, podkreślając jednak przy tym potrzebę uznania różnych środków, za pomocą których państwa członkowskie mogą osiągnąć cele dyrektywy, zgodnie z zasadą pomocniczości.
13. Kompromis odzwierciedlony w stanowisku Rady w pierwszym czytaniu zawiera następujące główne elementy:

B. Struktura i zakres stosowania

a) Reorganizacja tekstu

14. Rada zreorganizowała strukturę tekstu w celu zapewnienia większej klarowności i podkreślenia rozróżnienia między celami, do których mają dążyć spółki giełdowe, a środkami służącymi ich realizacji (zob. art. 5 i 6) oraz w celu wyjaśnienia pozostałych przepisów, w tym przepisów dotyczących celów indywidualnych, sprawozdawczości i organów ds. promowania równowagi płci (zob. art. 5, 7 i 10). Dzięki tej reorganizacji można też było wyjaśnić funkcjonowanie klauzuli zawieszenia (zob. poniżej). Aby wyjaśnić, że zawieszenie ma miejsce w czasie wdrażania dyrektywy, podczas negocjacji między współprawodawcami odnośny artykuł został przesunięty do dalszej części tekstu (zob. art. 12). Reszta struktury uzgodnionego tekstu odzwierciedla logikę wprowadzoną przez Radę w jej podejściu ogólnym.

b) Tytuł

15. Tytuł pierwotnego wniosku odnosił się jedynie do dyrektorów niewykonawczych, choć wniosek *de facto* zawierał przepisy mające zastosowanie także do dyrektorów wykonawczych. W celu zapewnienia jasności Rada zmieniła tytuł, aby wyjaśnić, że dyrektywa obejmuje *wszystkich* dyrektorów, tzn. *zarówno* dyrektorów wykonawczych, jak i niewykonawczych. To samo wyjaśnienie wprowadzono również w stosownych miejscach w całym tekście. Podejście to zostało uzgodnione przez współprawodawców podczas negocjacji i utrzymane w tekście kompromisowym.

c) **Definicje (art. 3)**

16. W tekście kompromisowym główne definicje zostały dostosowane do podejścia ogólnego Rady. W szczególności definicja „spółki giełdowej” odnosi się do spółki, której siedziba mieści się w państwie członkowskim i której akcje są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym.

d) **Cele (art. 5)**

17. Dwa alternatywne cele zawarto już we wniosku Komisji Europejskiej: 40 % w przypadku dyrektorów niewykonalnych lub 33 % w przypadku wszystkich dyrektorów, choć ta druga opcja była mniej eksponowana. Rada przeformułowała oba cele, określając je w równym stopniu wyraźnie z myślą o wyjaśnieniu ich zakresu i przewidzianych alternatyw. Parlament Europejski nie widział potrzeby wprowadzenia takiej zmiany i wyraził obawę, że może ona spowodować wrażenie, że obniżono poziom ambicji. W duchu kompromisu art. 5 został nieznacznie przeformułowany, tak aby nie posługiwać się już sformułowaniem „dążyć do osiągnięcia”, ale zamiast tego przewidywać zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia „nałożenia na spółki giełdowe obowiązku osiągnięcia” jednego z dwóch celów. Jednak same cele nie zostały zmienione.

e) **Spółki publiczne a spółki prywatne oraz spółki, w których osoby należące do niedostatecznie reprezentowanej płci stanowią mniej niż 10 % pracowników**

18. Rada chciała skreślić przepis wprowadzający rozróżnienie między spółkami publicznymi i prywatnymi, ponieważ dla spółek publicznych wyznaczono wcześniejszy termin realizacji celów. Ze swojej strony Parlament chciał skreślić przepis umożliwiający państwom członkowskim wyłączenie z kluczowych przepisów tych spółek, w których osoby należące do niedostatecznie reprezentowanej płci stanowią mniej niż 10 % pracowników. W duchu kompromisu oba przepisy zostały skreślone.

C. **Procedury selekcji**

a) **Działania pozytywne (art. 6)**

19. Stanowisko Parlamentu zawierało szereg przepisów mających zastosowanie do etapu wstępnej selekcji. W duchu kompromisu współprawodawcy uzgodnili sformułowanie, które jasno określa, że działania pozytywne mają zastosowanie do całego procesu selekcji. Zgodnie z tym podejściem oraz w świetle utrwalonego orzecznictwa w tej kwestii tekst kompromisowy stanowi, że cel polegający na poprawie równowagi płci powinien przyświecać całemu procesowi, w tym wstępnej selekcji, oraz że pierwszeństwo należy przyznać niedostatecznie reprezentowanej płci, pod warunkiem że kandydat należący do niedostatecznie reprezentowanej płci posiada równorzędne kwalifikacje jak jego konkurent płci przeciwnej, ale pierwszeństwo to nie jest automatyczne ani bezwarunkowe.

b) **Wymogi dotyczące informacji (art. 6 ust. 3)**

20. W stanowisku Parlamentu rozszerzono wykaz informacji, które spółki będą zobowiązane przekazywać niewybranym kandydatom. Niemniej jednak, w duchu kompromisu, odnośne przepisy zostały zachowane w formie zbliżonej do pierwotnej wersji zaproponowanej przez Komisję.

D. **Klauzula zawieszenia (art. 12)**

21. W swoim podejściu ogólnym, w duchu pomocniczości, Rada rozwinęła i dopracowała klauzulę zawieszenia zawartą we wniosku Komisji, tak by zapewnić niezbędną elastyczność państwom członkowskim, które podjęły już równie skuteczne środki w celu poprawy równowagi płci w organach spółek i tym samym powinny mieć możliwość zawieszenia wymogów proceduralnych określonych w dyrektywie. Parlament uznał jednak, że klauzula zawieszenia zawarta w tekście Rady jest potencjalnie zbyt otwarta, a także częściowo niejasna, a przez to sprawia wrażenie luki prawnej. W duchu kompromisu współprawodawcy uzgodnili, by doprecyzować, że klauzula zawieszenia będzie dostępna tylko dla tych państw członkowskich, które przyjęły środki krajowe będące w sposób oczywisty „równie skuteczne”; oznacza to, że musiały one wprowadzić wiążące środki ilościowe w przepisach krajowych albo osiągając rzeczywiste rezultaty w postaci konkretnego odsetka osób niedostatecznie reprezentowanej płci zajmujących stanowiska dyrektorskie. Co więcej, zgodnie z tekstem kompromisowym, aby państwo członkowskie mogło skorzystać z klauzuli zawieszenia, odnośne warunki muszą zostać spełnione do dnia wejścia dyrektywy w życie.

22. Ponadto wypracowany kompromis zawiera *zamknięty wykaz warunków*, które państwo członkowskie musi spełnić, żeby móc kwalifikować się do zawieszenia, oraz precyzyjniejszy opis podstawowych elementów, które powinny być ujęte w przepisach krajowych. Pominięto w nim również dodatkowy wariant zawarty we wniosku Komisji, w którym to wariantcie zawieszenie byłoby uzależnione od tempa postępów (a nie konkretnej już osiągniętej wartości procentowej). Dodatkowo w artykule dotyczącym przeglądu dodano przepis zobowiązujący Komisję do rozważenia w jej sprawozdaniu z 2030 r. ewentualnej konieczności zmiany warunków klauzuli zawieszenia. Ponadto państwa członkowskie korzystające z klauzuli zawieszenia także będą zobowiązane do składania sprawozdań zawierających informacje nie tylko na temat tego, czy i w jaki sposób spełniły mające zastosowanie warunki, ale także, czy nadal czynią postępy na rzecz bardziej zrównoważonej reprezentacji obu płci, co jest zgodne z ich szerszym zobowiązaniem do składania sprawozdań na temat ogólnych postępów. Kompromis przewiduje również, że państwa członkowskie stosują dyrektywę i że Komisja składa sprawozdania z jej stosowania.

E. Daty i terminy (art. 5)

23. Ze względu na lata, które upłynęły od powstania pierwszej wersji wniosku, Rada zaktualizowała daty i terminy w swoim podejściu ogólnym. Jako że Parlament przyjął swoją opinię już w 2013 r., nie miał możliwości przeprowadzenia takiej aktualizacji. W negocjacjach między współprawodawcami skoncentrowano się na terminie transpozycji i docelowym terminie realizacji celów dyrektywy, przy czym Parlament opowiadał się za bardziej rygorystycznym harmonogramem. Uzgodniony kompromis przywraca standardowy okres transpozycji wynoszący dwa lata i wyznacza docelowy termin osiągnięcia celów ilościowych na dzień 30 czerwca 2026 r. – w połowie okresu między mandatami obu współprawodawców.

F. Sankcje (art. 8)

24. Istniała znaczna rozbieżność między stanowiskiem zawartym w podejściu ogólnym Rady, w którym zachowano krótkie i ogólne sformułowanie, odnosząc się do „środków egzekwowania”, a stanowiskiem Parlamentu, które było bardziej szczegółowe i zobowiązywałoby państwa członkowskie do wprowadzenia konkretnych sankcji, takich jak grzywny, stwierdzenie nieważności powołania oraz wykluczenie z procedur udzielania zamówień publicznych i z dostępu do europejskich funduszy. W uzgodnionym tekście kompromisowym posłużono się terminem „sankcje” i przyjęto pierwotny pomysł Komisji, by wspomnieć, wyłącznie tytułem przykładu, o grzywnach i możliwości stwierdzenia nieważności powołań. Wprowadzono też ogólny przepis dotyczący udzielania zamówień publicznych zobowiązujący państwa członkowskie do zapewnienia, by przy wykonywaniu zamówień publicznych i koncesji spółki giełdowe wywiązywały się z mających zastosowanie obowiązków dotyczących prawa socjalnego i prawa pracy, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami unijnymi w tym zakresie. Ponadto w tekście zawarto również alternatywną formę sankcji lub nieformalnej zachęty jako część kompromisu, a mianowicie opublikowanie przez państwa członkowskie wykazu spółek, którym udało się osiągnąć cele ilościowe określone w dyrektywie.

G. Przegląd (art. 13)

25. W swoim stanowisku Parlament wyraźnie przewidział możliwość zaproponowania przez Komisję zmiany zakresu stosowania dyrektywy, tak by objąć nim europejskie instytucje i organy, spółki nienotowane, sankcje i klauzulę zawieszenia. Rada opowiedziała się za bardziej ogólnym sformułowaniem, pamiętając, że Komisja i tak ma prawo inicjatywy przy podejmowaniu decyzji w sprawie przyszłych wniosków zmieniających lub uzupełniających dyrektywę. W tekście kompromisowym Komisja jest proszona o przeanalizowanie, w swoim sprawozdaniu z 2030 r., skuteczności dyrektywy, ewentualnej potrzeby rozszerzenia w późniejszym terminie zakresu stosowania dyrektywy na spółki nienotowane niebędące MŚP oraz jednego z warunków klauzuli zawieszenia, tj. warunku opartego na poczynionych postępach (art. 12 ust. 1 lit. a)). MŚP i instytucje UE są wyraźnie wyłączone z artykułu dotyczącego przeglądu, zgodnie z wypracowanym kompromisem. Aby odnotować istniejące strategie na rzecz równouprawnienia płci, dodano jednak motyw mówiący o tym, że instytucje UE powinny dawać przykład w tym zakresie (motyw 12).

H. Załącznik techniczny

26. W swoim stanowisku Rada dodała załącznik techniczny określający konkretną liczbę stanowisk dyrektorskich uznaną za niezbędną do realizacji celów ilościowych, które w dyrektywie mają postać odsetków. Załącznik ten został włączony do kompromisu uzgodnionego przez współprawodawców.

IV. PODSUMOWANIE

27. Stanowisko Rady podtrzymuje główne cele wniosku Komisji Europejskiej i w pełni respektuje kompromis osiągnięty podczas nieformalnych negocjacji między Radą a Parlamentem Europejskim przy wsparciu Komisji.
28. Kompromis wypracowany przez współprawodawców został potwierdzony pismem przewodniczących komisji JURI i FEMM Parlamentu Europejskiego z dnia 16 czerwca 2022 r. Oczekuje się, że w stosownym czasie zostanie on przyjęty przez Radę jako stanowisko w pierwszym czytaniu.
-